

1^η Ενότητα: Ασκήσεις για τους τρόπους ανάπτυξης παραγράφου

1. Να προσδιορίσετε τον τρόπο ανάπτυξης των παρακάτω παραγράφων.

α. Αν επιχειρήσουμε να ταξινομήσουμε τα παιδαγωγικά ιδεώδη που διαμορφώθηκαν στην ευρωπαϊκή ιστορία, μπορούμε να τα διαφοροποιήσουμε σε τέσσερις κατηγορίες. Αρχικά έχουμε το ατομικό ιδεώδες της αγωγής που έχει ως στόχο την ανάπτυξη του ατόμου, ανεξάρτητα από το κοινωνικό σύνολο. Αντίθετα, το κοινωνικό ιδεώδες αποβλέπει στην πλήρη ένταξη του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο. Το ανθρωπιστικό ιδεώδες της αγωγής έχει ως στόχο τον τέλειο άνθρωπο ως αυτοδύναμη και πολύπλευρη προσωπικότητα. Τέλος, το θρησκευτικό ιδεώδες έχει ως καθοριστικό γνώρισμά του τη σχέση του ανθρώπου προς ένα απόλυτο, υπερβατικό ον.

(Π. Δ. Ξωχέλλης, Θεμελιώδη προβλήματα στις Παιδαγωγικές Επιστήμες)

β. Ως προς το χαρακτήρα, οι άνθρωποι μπορούν να μοιραστούν σε δυο κατηγορίες, στους «ανθρώπους του ναι» και στους «ανθρώπους του όχι». Οι πρώτοι, όταν προκαλούνται να εκδηλωθούν, αυθόρμητα συμπεριφέρονται θετικά. Το «ναι» έρχεται εύκολα και τις περισσότερες φορές είναι στο στόμα τους. Αντίθετα, οι άνθρωποι της άλλης κατηγορίας αρχίζουν πάντα με το «όχι», η άρνηση είναι κατά κανόνα η πρώτη αντίδρασή τους, ακόμα κι όταν έπειτα από ψυχραιμότερη κρίση φανούν υποχωρητικοί. Νομίζει κανείς ότι, στην κάθε περίπτωση, έχει να κάνει με ένα εντελώς διαφορετικό ψυχικό κλίμα: εκεί αιθρία, εδώ συννεφιά.

(Ε. Παπανούτσας, Η κρίση του πολιτισμού μας)

γ. Το άγχος είναι μια επώδυνη και καταθλιπτική κατάσταση. Είναι η αναμονή κάποιου απροσδιόριστου κινδύνου που απειλεί το άτομο με την παρουσία του και του αναστατώνει το σώμα και το πνεύμα. Αυτή η απροσδιόριστη παρουσία του άμεσου και επερχόμενου κινδύνου αποτελεί την ουσία του άγχους, γιατί αφοπλίζει και αδρανοποιεί, μια που το αντικείμενό του είναι απροσδιόριστο.

(Γ. Γαλανός, Από την απελευθέρωση στην Ελευθερία)

δ. Υπάρχουν εσωτερικά και εξωτερικά modem. Τα εσωτερικά modem τοποθετούνται στο εσωτερικό του υπολογιστή και συνδέονται πάνω στη μητρική πλακέτα του σε κάποια ελεύθερη υποδοχή επέκτασης. Τα εξωτερικά modem βρίσκονται έξω από τον υπολογιστή και συνδέονται μέσω κάποιας σειριακής θύρας.

(Πληροφορική Γυμνασίου, σελ. 46)

ε. Εγώ όμως βλέπω ότι ο λακωνικός λόγος είναι σύντομος, αλλά πετυχαίνει πολύ καλύτερα στην απόδοση του νοήματος και εντυπώνεται στο μυαλό των ακροατών. Ασφαλώς και ο ίδιος ο Λυκούργος πρέπει να ήταν ολιγόλογος και αποφθεγματικός, αν βέβαια πρέπει να βασιστούμε στα λόγια του που έχουν διασωθεί. Παράδειγμα είναι εκείνο που είπε για τα πολιτεύματα σε κάποιον που επέμενε να εγκαθιδρύσει δημοκρατία στην πόλη: «Εσύ, λοιπόν, του είπες κάνε πρώτος δημοκρατία στο σπίτι σου» και εκείνο που είπε για τις θυσίες σε κάποιον που τον ρώτησε γιατί καθόρισε να είναι τόσο μικρές και απλές: «Για να μη σταματήσουμε, είπε, ποτέ να τιμάμε τους Θεούς».

(Αρχαία Ελλάδα, Ο τόπος και οι άνθρωποι, Β' Γυμνασίου, σελ. 71)

στ. Στα σπορ δε γυμνάζεις το σώμα σου μονάχα, γυμνάζεις πάνω απ' όλα την ψυχή σου. Στα ομαδικά αυτά σπορ μαθαίνεις να 'σαι έτοιμος, να συγκρατιέσαι, να περιμένεις την κατάλληλη στιγμή, να θυσιάζεις τις ατομικές χαρές ή προτιμήσεις για τις ανάγκες του συνόλου, να εκμεταλλεύεσαι όσο μπορείς για τη νίκη τα ελαττώματα και τα προτερήματά σου. Με τη μέθοδο αυτή μονάχα μπορείς να ασκηθείς για το μεγάλο παιχνίδι αργότερα, της δημόσιας ζωής.

(Νίκος Καζαντζάκης, Ταξιδεύοντας)

ζ. Το επάγγελμα του γεωργού είναι πιο χρήσιμο από τα άλλα. Γιατί αν ο γεωργός δεν όργωνε το χωράφι, δεν το έσπερνε, δεν το φύλαγε από τα ζώα και τα άγρια πουλιά, δε θέριζε και γενικά δε φρόντιζε για τη σοδειά των γεωργικών προϊόντων, πώς θα ζούσαν ο ίδιος και όλοι οι άλλοι άνθρωποι; Φυσικά και ο γεωργός υπηρετείται από πολλά άλλα

επαγγέλματα, θέλω όμως να τονίσω ότι για το κοινωνικό σύνολο είναι πολύ σημαντικό το δικό του επάγγελμα, αφού παράγει το μεγαλύτερο μέρος από τα αγροτικά προϊόντα, απαραίτητα για την τροφή, την ενδυμασία και τόσες άλλες ανάγκες μας.

(Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια των Νέων, 1950, Διασκευή)

η. Μια καλύβα Εσκιμών δεν έχει καμία απολύτως ομοιότητα με μια καλύβα Ινδιάνων. Οι τελευταίοι φτιάχνουν την καλύβα τους γύρω από ένα πλαίσιο από κοντάρια. Τα μπήγουν στο χώμα πλάγια, έτσι που να ενώνονται σε ένα σημείο στην κορυφή σχηματίζοντας ένα είδος πυραμίδας. Την απόσταση ανάμεσα στα κοντάρια την καλύπτουν με φλούδες ή ψάθες ή και με ακατέργαστες προβιές. Μπαίνουν στην καλύβα τους σηκώνοντας ένα πτερύγιο του εξωτερικού καλύμματος. Οι Εσκιμώοι αντίθετα φτιάχνουν ημιυπόγεια την καλύβα τους. Τη χτίζουν με πέτρες, που τις σκεπάζουν κατόπιν με βρύα. Γεμίζουν έπειτα τις ρωγμές με περισσότερα βρύα και τέλος συσσωρεύουν χιόνι στα πλάγια και πάνω. Για να μπουκ στην καλύβα τους στηρίζονται στα χέρια και στα γόνατα και σέρνονται μέσα σε ένα μακρύ διάδρομο, που έχουν σκάψει κάτω από το χιόνι. Ούτε η ινδιάνικη καλύβα ούτε η καλύβα των Εσκιμών φαίνεται να είναι μια κατοικία που θα μπορούσε να ζήσει ένας πολιτισμένος άνθρωπος. (Ν. Γρηγοριάδης, Η Παράγραφος)

θ. Με τον όρο επάγγελμα εννοούμε την ειδική εργασία με την οποία ασχολείται κάποιος, για να αποκτήσει τα αναγκαία για τη ζωή. Μολονότι από τον ορισμό αυτόν το επάγγελμα έχει ως κύριο γνώρισμα το βιοπορισμό, ωστόσο θα ήταν ελλιπής η σημασία του αν αφαιρούσαμε από αυτό το ηθικό περιεχόμενο και την κοινωνική του σημασία. Η λέξη προέρχεται από το «επαγγέλλομαι», που σημαίνει υπόσχομαι. Είναι η υπόσχεση που δίνει το άτομο στην κοινωνία ότι θα αναλάβει συνειδητά και υπεύθυνα τα καθήκοντα που απορρέουν από την κατάρτιση μιας θέσης στη διαδικασία παραγωγής και διακίνησης των προϊόντων ή στις υπηρεσίες που προσφέρονται στην κοινωνία. Γι' αυτό και ορισμένα επαγγέλματα, τα οποία έχουν εξαιρετική κοινωνική προσφορά, ονομάζονται λειτουργήματα.

2. Να προσδιορίσετε τον τρόπο ανάπτυξης των παρακάτω παραγράφων:

α. Η πρωινή μου ετοιμασία για το σχολείο είναι τυπική. Ξυπνάω στις επτά και μισή. Αφού χουζουρέψω για λίγο, σηκώνομαι και πλένομαι. Μετά ακολουθεί το πρωινό. Έχοντας ξυπνήσει για τα καλά, ετοιμάζω την τσάντα μου. Ύστερα διαλέγω τα ρούχα μου ανάλογα, βέβαια, με το πρόγραμμα. Τελευταία μου δουλειά πριν φύγω για το σχολείο είναι να χτενιστώ και να κοιτάξω για τελευταία φορά στην τσάντα μου, μήπως τυχόν ξέχασα κάτι. Αποχαιρετώντας τη μητέρα μου, ξεκινώ για το σχολείο.

β. Είναι γενικά αποδεκτό ότι η ζωή στο χωριό είναι πολύ διαφορετική από τη ζωή στην πόλη. Πολύ συχνά γίνεται λόγος για το άγχος, την απομόνωση και τη μοναξιά, προβλήματα που δημιουργούν οι συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων που ζουν στις μεγαλουπόλεις. Τα χαρακτηριστικά αυτά της ζωής στην πόλη δεν υπάρχουν ή τουλάχιστον εμφανίζονται σε περιορισμένη κλίμακα στις συνθήκες ζωής του χωριού, όπου η κοινωνία είναι μικρότερη και υπάρχουν ισχυρότεροι δεσμοί μεταξύ των μελών της. Ένα άλλο χαρακτηριστικό της ζωής στην πόλη που δεν εμφανίζεται σ' αυτήν του χωριού είναι η ανεργία, που οφείλεται στη συσσώρευση εργατικού δυναμικού και στην ανεπάρκεια εργατικών θέσεων. Επίσης, στις πόλεις επιβάλλεται περισσότερο, σε σύγκριση με τη ζωή στην επαρχία, ο καταναλωτικός τρόπος ζωής, πιθανότατα εξαιτίας της ύπαρξης περισσότερων ευκαιριών για την πραγματοποίησή του.

γ. Ένα χάσμα χωρίζει το Σωκράτη από τους σοφιστές. Ο Σωκράτης ζήτησε τη μια και καθολική αλήθεια, ενώ οι σοφιστές υποστήριζαν τις πολλές γνώμες για το ίδιο πράγμα. Επίσης και στον τρόπο ζωής υπάρχει ριζική αντίθεση μεταξύ σοφιστών και Σωκράτη. Οι σοφιστές ήταν έμποροι γνώσεων, ενώ ο Σωκράτης υπήρξε ένας άμισθος ερευνητής της αλήθειας. Το μόνο κοινό μεταξύ των σοφιστών και του Σωκράτη ήταν ότι αυτός και εκείνοι διαπίστωσαν ότι η παραδεδομένη μόρφωση και σοφία δεν ήταν αρκετή για την εποχή τους.

δ. Η ρύπανση της ατμόσφαιρας οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αλόγιστη βιομηχανική ανάπτυξη. Τα καυσαέρια από τη λειτουργία των εργοστασίων και τα βιομηχανικά απόβλητα συνιστούν σοβαρό κίνδυνο για το φυσικό περιβάλλον, το οποίο αλλοιώνεται καθημερινά και μολύνεται σε ανησυχητικό βαθμό. Η συγκέντρωση πολύ μεγάλου αριθμού κατοίκων στις βιομηχανικές πόλεις και η κατακόρυφη αύξηση των μηχανοκίνητων μέσων μεταφοράς επιδεινώνουν το πρόβλημα.

ε. Στον πόλεμο κάθε ηλικία πληρώνει το δικό της τίμημα. Οι ηλικιωμένοι βλέπουν τους μόχθους μιας ζωής να εξαφανίζονται. Οι άνθρωποι μέσης ηλικίας με τα παιδιά να σπουδάζουν και να απαιτούν προστασία, αντιμετωπίζουν το φάσμα της ανεργίας. Οι νέοι, έχοντας το όραμα μιας ζωής μπροστά τους, σφαγιάζονται σωματικά αλλά και ψυχικά. Ο τρυφερός παιδικός κόσμος σφραγίζεται από τη φρίκη του πολέμου, της προσφυγιάς, της ορφάνιας.

στ. Πρόταση λέγεται το συντομότερο τμήμα του λόγου, που εκφράζει μια σκέψη, μια επιθυμία ή ένα συναίσθημα. Τα είδη των προτάσεων ως προς το περιεχόμενό τους είναι: (α) προτάσεις κρίσεως, με τις οποίες διατυπώνεται μια κρίση, μια σκέψη ή δίνεται μια πληροφορία, (β) προτάσεις επιθυμίας, με τις οποίες εκφράζεται μια επιθυμία, προσταγή ή ευχή, (γ) προτάσεις επιφωνηματικές, με τις οποίες εκφράζεται ένα έντονο συναίσθημα και (δ) προτάσεις ερωτηματικές, με τις οποίες διατυπώνεται μια ερώτηση.

3. Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με αυτά της στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
ορισμός	χωρίζεται
αιτιολόγηση	προσδιορίζεται
Αίτιο-αποτέλεσμα	Με συνέπεια
αναλογία	μοιάζει
διαίρεση	Μιας και
Σύγκριση-αντίθεση	Π.χ.
Παραδείγματα	ενώ